

KAJ DELA KRIZA NAŠEMU ŠOLSTVU?

Če smo v prejšnji številki osvetljevali t. i. »mehke« veščine in pristope, ki lajšajo stiske in pomagajo pri izzivih posameznikov in manjših skupin, v tokratni segamo na raven stisk in zagat, ki so rezultat sistemskih in strukturnih razmer(ij).

Tako v sredici prepuščamo besedo ravnateljem in učiteljem, ki čisto izkustveno opisujejo, kako vidijo in doživljajo sedanjo družbeno in ekonomsko krizo. V razpravah osvetljujemo različne sistemske in strukturne učinke krize ter nakazujemo, kje so vzvodi zanje, nakažemo pa tudi potencialne izhode tako na strukturni ravni (ki ta hip bolj spominjajo na znanstveno fantastiko kot pa na uresničljive cilje) kot na ravni vsakdanjih praks v razredu (ki so uresničljive, a ponovno: predvsem na »pedagoški pogon«).

Razlogov za zaskrbljenost je več kot dovolj, ugotavljajo tokratni avtorji razprav. Ta hip nas lahko skrbi tako dogajanje, povezano z neoliberalističnimi težnjami, ki jih lahko zaznavamo v posledicah bolonjske reforme, v spreminjanju zakonodaje o visokem šolstvu in zakona o gimnazijah ter včasih premalo kritičnem navduševanju nad vpeljevanjem kompetenc kot tudi v čisto konkretnih, empiričnih posledicah varčevalnih ukrepov, vidnih v šolah, razredih, pri učencih.

Zaskrbljeni smo tako lahko ob nizkih dosežkih naših učencev, ki – kot piše v uvodni razpravi Urška Štremfel – v raziskavi PISA ne dosežajo v dovolj velikem deležu temeljne ravni bralne in matematične pismenosti, kar je eden ključnih ciljev, ki ga Slovenija do leta 2010 ni uspela doseči in katerega doseganje ostaja odprt izziv tudi v prihodnjem obdobju v okviru Delovnega programa Izobraževanje in usposabljanje 2020. Pri tem je toliko bolj zaskrbljujoče, da je – kot povzema avtorica Evropsko komisijo (2001) – raven bralne pismenosti ključnega pomena, ker vpliva na blaginjo posameznikov, stanje v družbi in gospodarski položaj držav v mednarodnem prostoru.

Nizek rezultat v bralni pismenosti sicer ni od »včeraj«, zagotovo pa sedanje okoliščine niso najbolj naklonjene njegovemu izboljševanju. Kot opozarja Irena Lesar, se namreč v zadnjih letih zelo hitro večja delež ljudi, ki živijo na robu preživetja; stopnja tveganja revščine (13,5 %) in socialne izključenosti (6,1 %) se je dvignila že na 19,6 %, s čimer, kot citira Sreča Dragoša (2013), »pridelujemo evropsko nadpovprečen odstotek revnih in imamo evropsko nadpovprečno vztrajanje v revščini«. Žal pa je prav nižji socialno-ekonomski status še vedno dejavnik šolske neuspešnosti, kot pokaže Štremfel.

Kaj storiti? Sedanja kriza in z njo povezani problemi v tokratni globalni razsežnosti ne dopuščajo več dvoma, da gre za strukturne dejavnike, ki niso niti v domeni zavzetih posameznikov niti dobronamernih interesnih skupin (npr. učiteljev) in napovedujejo temeljite premisleke.

V šolah seveda medtem ne bomo stali križem rok. Nekaj usmeritev, kako lahko k blaženju stisk otrok in mladostnikov, ki se soočajo z revščino, prispevajo učitelji, je tako nakazanih v prispevku Irene Lesar, ki povzema da si je za učenca najprej treba vzeti čas, da ga spoznamo, in se potruditi z njim vzpostaviti spoštljiv odnos, vključevati njegov interes, ga spodbujati, a hkrati gojiti dovolj visoka pričakovanja.

Tudi Urška Štremfel poudarja, da je pri spodbujanju učne uspešnosti smiselno namenjati pozornost ne le kognitivnim pristopom in izboljšanju didaktičnih strategij za usvajanje vsebin posameznih predmetov, temveč tudi pristopom, ki zaobjamejo tudi nekognitivne vidike delovanja posameznika in ki so jih na Pedagoškem inštitutu predstavili učiteljem in ravnateljem v okviru ukrepov za odpravljanje učne neuspešnosti.

Pomembno vlogo v »paliativi« ima vključevanje vseh ranljivih skupin, zato se posvetimo tudi vključevanju dijakov s posebnimi potrebami in vlogi učnih gradiv in sedanjem šolskem trenutku. Koordinate za vzgojno delovanje učiteljev, vzgojiteljev in ne nazadnje staršev, ki zaokroža vsa naša prizadevanja, namenjena učencem, pa vzpostavimo v polemiki Zvoneta Krušiča s t. i. »strupeno« pedagogiko.

Dr. Zora Rutar Ilc, odgovorna urednica